

SUURI

KANJIKIRJA

UUDISTETTU LAITOS

日
本
語

Päivi Bruneau

SUURI
K A N J I K I R J A

UUDISTETTU LAITOS

Päivi Bruneau

SUURI
KANJIKIRJA

UUDISTETTU LAITOS

Sasakawa-säätiö ja WSOY:n kirjallisuussäätiö
ovat tukeneet tämän kirjan 1. painoksen tekemistä.

1. painos 2009
© Päivi Bruneau ja Atena Kustannus Oy 2009

2., täydennetty painos 2020
© Päivi Bruneau 2020

Taitto Makoto Takemura
Kannet Anna-Maija Aarras

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi
Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN 978-952-80-5639-3

SISÄLLYS

ENSIMMÄISEN PAINOKSEN ALKUSANAT	7
TOISEN PAINOKSEN ALKUSANAT	7
Yleisimpien kanjien listaan vuonna 2010 lisätyt 196 kanjimerkkiä	8
KÄYTTÄJÄLLE.....	10
JAPANIN KIELEN KIRJOITUSMERKIT	12
1. Kanamerkit (foneettiset tavumerkit)	12
A. Hiraganat	12
B. Katakanaat.....	13
2. Kanjimerkit (kiinalaisperäiset ideogrammaattiset sanamerkit)	15
KANJI- JA KANAMERKKIEN KÄYTÖSTÄ.....	16
MITEN KANJI LUETAAN?.....	18
TUNNISTEET	19
Historiallinen tunnistetaulukko	23
JAPANILAISESSA ALAKOULUSSA OPETETTAVAT 1006 KANJIA	24
MITEN LÖYTÄÄ KANJI?.....	26
SANAKIRJAN LYHENTEET	27

TUNNISTETAULUKKO

KANJISANASTO.....	29
HAKEMISTOT	745
KIRJASSA ESIINTYVÄT KANJIT.....	747
HAKEMISTO KANJIN PIIRTOJEN LUKUMÄÄRÄN MUKAAN.....	760
HAKEMISTO KANJIN TUNNISTEEN MUKAAN.....	776
Hakemisen helpottamiseksi.....	799
HAKEMISTOT KANJIN LUKUTAVAN MUKAAN	802
Aakkosellinen hakemisto	802
Kanahakemisto.....	843
KANJISANASTON HAKEMISTO TUNNISTEITTAIN	884

ENSIMMÄISEN PAINOKSEN ALKUSANAT

»Parasta olla esiintymättä kovin perehtyneenä mihinkään.»
Kenkoo: *Joutilaan mietteitä*, suom. Kai Nieminen

Japaninkielistä tekstiä ei voi lukea tuntematta japanin kieleen kiinan kielestä 400-luvulta lähtien lainattuja kanjimerkkejä¹. Sanoja ei myöskään pysty löytämään aakkostetusta sanakirjasta, ellei tiedä, miten kanjimerkit ääntyvät. Japania opiskeleva huomaa tarvitsevansa merkkien tuntemusta heti opintojensa alkuvaiheessa – opetellaanhan muitakin kieliä niiden omalla oikeinkirjoituksella.

Keskivertojapanilainen tuntee tai tunnistaa noin 3000 kanjia. Tähän kirjaan niitä on koottu 1945 (Japanin opetusministeriön alaisen äidinkielen lautakunnan vuonna 1981 määrittelemät ns. *jooyoo*-kanjit²), joiden tuntemus riittää normaalin tekstin lukemiseen. Yhteensä näillä merkeillä on yli 4000 eri lukutapaa (ääntämystä). Vasta kun kanjin lukutapa on tiedossa, sanan pystyy etsimään perinteisestä sanakirjasta. Kirjaan valitut esimerkkisanat, joiden joukossa myös harvinaisia ja arkaaisia sanoja, havainnollistavat kanjimerkkien käyttöä ja niiden semanttista kenttää. Kaiken kaikkiaan sanoja on noin 10 000.

TOISEN PAINOKSEN ALKUSANAT

Vuonna 2010 japanin kielen *jooyoo*-kanjien² listaa täydennettiin lisäämällä siihen 196 uutta kanjimerkkiä (ks. sivu 8). Samalla listasta poistettiin 5 merkkiä (ks. sivu 8). Myös uusia *on-* ja *kun-*lukutapoja lisättiin joihinkin jo listassa esiintyviin kanjimerkkeihin ja harvinaisempia lukutapoja poistettiin.

Suuri kanjikirja ilmestyy nyt uudistettuna ja tarkistettuna. Kirjan 2. painos sisältää kaikkiaan 2136 kanjimerkkiä, joilla on yhteensä lähes 4400 eri lukutapaa (ääntämystä). Muutamissa tapauksissa piirtojen järjestys tai laskutapa on muuttunut (esim. kanjissa 紫 piirtoja lasketaan nykyisin olevan 12 aiempien 11 piirron sijaan). Esimerkkisanoja on runsaat 10 000. Uusi laitos on pyritty saamaan myös entistä selkeämmäksi ja helpokäyttöisemmäksi.

Sanakirjan kaikissa vaiheissa apuna olleelle Vuokko Hosialle parhaat kiitokset.

»Pyrkiminen kaikessa täydellisyyteen on ylipäätään pahasta.
Keskeneräiseksi jätetty teos kiihottaa mielikuvitusta, se vaikuttaa elävältä,
kasvavalta.» Kenkoo: *Joutilaan mietteitä*, suom. Kai Nieminen

Vaikka kirjaa ei tietoisesti olekaan haluttu jättää keskeneräiseksi, tekijä toivoo sen kiihottavan mielikuvitusta ja kasvavan seuraavaa painosta varten. Palautteen ja parannusehdotukset kirjan tuleviin painoksiin voi lähettää tekijälle (paivi.bruneau@dbmail.com).

¹ Sananmukaisesti »Han[-dynastian] sanamerkki». *Kan* viittaa myös Kiinaan yleensä.

² 常用漢字

Yleisimpien kanjien (常用漢字) listaan vuonna 2010 lisätyt 196 kanjimerkkiä

- Numero kanjin alla viittaa kyseisen kanjin numeroon tässä kirjassa.

串	井	乞	伎	侶	俺	僅	傲	岡	冥	冶	淒	刹	剝	勃	勾	勺
19	23	32	75	109	124	143	144	177	181	183	186	212	220	238	249	250
阜	叱	呂	呪	咽	唄	哺	唾	喉	喻	嗅	嘲	埼	堆	塞	填	麵
268	304	324	330	334	340	341	348	354	355	358	362	395	396	412	413	435
奈	妖	妬	媛	嫉	宛	尻	崖	嵐	巾	弄	弥	彙	芯	苛	茨	菱
450	467	474	487	490	514	561	587	588	597	642	651	659	689	697	702	710
葛	蓋	蔑	蔽	藤	藍	遡	遜	阪	隙	那	怨	恣	惧	慄	憬	懂
714	717	718	720	727	728	771	772	783	807	813	842	853	864	879	890	891
戚	戴	拉	拶	拭	拳	挨	挫	捉	抄	捻	摯	旦	旺	昧	曾	曖
903	906	948	956	957	959	964	965	966	967	983	1001	1042	1053	1061	1065	1083
肘	股	脊	脇	腫	腎	腺	膝	膳	臆	枕	柿	柵	枋	桁	梗	梨
1090	1098	1113	1114	1125	1126	1127	1130	1132	1133	1161	1172	1173	1174	1188	1190	1191
椅	椎	楷	鬱	毀	汜	汎	沙	汰	沃	淫	湧	溺	潰	煎	熊	爪
1201	1202	1207	1220	1245	1258	1263	1271	1272	1273	1325	1338	1349	1365	1391	1392	1398
采	釜	爽	牙	狙	玩	斑	瑠	璃	璧	瓦	畏	畿	痕	瘦	瘍	眉
1399	1402	1403	1406	1417	1434	1442	1443	1444	1446	1448	1463	1472	1480	1484	1486	1515
睦	瞭	瞳	稽	窟	罵	箋	箸	籠	綻	緻	羞	羨	白	舷	艷	虎
1522	1523	1524	1581	1592	1605	1622	1625	1631	1684	1697	1708	1712	1736	1743	1749	1750
虹	蜂	蜜	袖	裾	訃	詣	詮	誰	諧	諦	謎	貌	貪	貼	賂	賭
1756	1762	1763	1778	1788	1814	1841	1842	1860	1865	1866	1872	1885	1896	1904	1909	1918
踪	蹴	斬	辣	酎	醒	錦	錮	鍵	鍋	鎌	闇	頃	須	頓	頰	顎
1937	1938	1947	1959	1965	1973	2002	2003	2005	2006	2009	2023	2059	2062	2066	2070	2077
餌	餅	韓	駒	骸	鶴	鹿	麓	龜								
2090	2091	2096	2102	2109	2124	2125	2127	2132								

Yleisimpien kanjien (常用漢字) listasta vuonna 2010 poistetut 5 kanjimerkkiä

勺 勺 脹 銑 錘

Lähimpinä lähteinä on käytetty seuraavia teoksia:

- 角川漢和辞典 角川書店 (1995)
広辞苑 岩波書店 (1991)
岩波国語辞典 岩波書店 (1994)
例解新国語辞典 三省堂 (1990)
新選国語辞典 小学館 (1993)
類語例解辞典 小学館 (1994)
Kanji & Kana, Manuel et dictionnaire de l'écriture japonaise (par Wolfgang Hadamitzky et Pierre Durmou, Ostasien-Verlag 1984)
Mémento des Kanji utilisés dans la langue japonaise (Jean-Claude Martin 1992)
196 nouveaux Kanji usuels, Complément au »Mémento et Dictionnaire des Kanji« (Jean-Claude Martin 2011)
Dictionnaire Standard Japonais-Français (Taishuukan 1985)
Petit Dictionnaire Japonais-Français Royal (Oobunsha 2002)
Sanseidos Concise Japanisch-Deutsches Wörterbuch (Sanseidoo 1976)
The Modern Reader's Japanese-English Character Dictionary (by Andrew N. Nelson, Charles E. Tuttle Co., Inc. 1987)
New Japanese-English Character Dictionary (by Jack Halpern, Kenkyuusha 1991)
Shoogakukan Progressive Japanese-English Dictionary (Shoogakukan 1993)
Kenkyuusha's New Japanese-English Dictionary (Kenkyuusha 1995)
Obunsha's Comprehensive Japanese-English Dictionary (Oobunsha 1995)
Japani-suomi Sanakirja (Tero Salomaa 1998)
Le Japon, Dictionnaire et Civilisation (Louis Frédéric, Robert Laffont 1996)
Japanin kulttuuri (Olavi K. Fält, Kai Nieminen, Anna Tuovinen, Ilmari Vesterinen, Otava 1994)
Langue, lecture et école au Japon (Sous la direction de Christian Galan et Jacques Fijalkow, Editions Philippe Picquier 2006)

ja seuraavia internetin linkkejä:

<http://kakijun.jp/main/mainix.html>

http://www.bunka.go.jp/bunkashingikai/soukai/pdf/kaitei_kanji_toushin.pdf

KÄYTTÄJÄLLE

Mallikuva

① 1150	③ 丨 冂 冂 冂 冂 冂 冂 果 果			piirrot ④ 8
	⑥ 果			⑤ 木 4
②	⑥ カ, は(たす), は(てる), は(て)			
	⑥ KA (hedelmä); ha(tasu) suorittaa, täyttää (<i>velvollisuutensa</i>); saavuttaa (<i>päämäärä</i>); ha(teru) loppua, päättyä; kuolla; ha(te) loppu; ääri			
⑦	⑧	⑨	⑩	
果敢	カカン	KAKAN (na)	päättäväinen; rohkea	
果樹	カジュ	KAJU	hedelmäpuu	
結果	ケツカ	KEKKA	seuraus, tulos	
果たし合い	はたしあい	ha(tashi)a(i)	kaksintaistelu	
果物	くだもの	kudamono*	hedelmä	

- (1) Kanjin numero tässä kirjassa
- (2) Kanji (mahdolliset variantit on jätetty pois)
- (3) Kanjin piirtojen järjestys
- (4) Kanjin piirtomäärä
- (5) Kanjin tunniste ja tunnisteen lisäksi tulevien piirtojen määrä
- (6) Kanjin lukutapa t. lukutavat:

Kiinalaisperäinen *on*-lukutapa on lihavoitu katakanoin ja isoin latinalaisin painokirjaimin. Japanilainen *kun*-lukutapa on lihavoitu hiraganoin ja pienin latinalaisin painokirjaimin. Kanjiin liitettävät hiraganat on pantu vaaleammalla kaarisulkeisiin. Harvinaiset tai käyttöalaltaan rajalliset lukutavat ovat hakasulkeissa.

Translitteroinnissa on käytetty Hepburn-järjestelmää (*Hebon-shiki roomaji*) (ks. sivut 12 ja 13). Pitkät vokaalit on kuitenkin kirjoitettu suomalaisittain kahdella vokaalilla.

Japanin kielessä kiinalaisittain luettu kanji on useimmiten vain tavu, jolla on tietty merkitys. Se esiintyy tavallisesti merkkiyhdistelmissä, sanan komponenttina¹. Tällaisessa tapauksessa kaarisulkeissa on annettu suurpiirteisesti kanjin merkitys t. merkitykset. Mikäli kiinalaisittain äännetty kanji esiintyy japanin kielessä omana itsenäisenä sanana, siitä on annettu luonnollisesti tarkka käännösvastine. Kiinalaisittain ääntyvä kanji saattaa esiintyä omana sananaan, mutta esimerkiksi vain tietyssä sanonnassa. Kaikkia tapauksia on ollut mahdoton huomioida. Kanjikirjassa on auttamattomasti myös veteen piirrettyjä viivoja.

Kanjin *on*-lukutavan jälkeen ei ole selitettä, mikäli kanjin merkitys ilmenee kyllin selvästi

¹ Sanoja muodostetaan samalla tavalla myös omassa kielessämme. Emmehän mekään ui *akvassa* tai juo *hydroa*. Sitä vastoin ihailimme *akvarellia* ja opiskelemme *hydrologiaa*. Vierasperäiset »hydro» ja »akva», joita käytetään vain uusien sanojen muodostamiseen, vastaisivat näin ollen *on*-lukutapaa. Suomen kielen oma itsenäinen sana »vesi» vastaisi *kun*-lukutapaa.

kun-lukutavan käännöksestä. Huomautettakoon, että kanjilla saattaa olla lukuisia merkityksiä. Tässä kirjassa keskitytään vain yleisimpiin.

Kanjin lukutapojen ja semanttisen käyttöalan havainnollistamiseksi jokaisesta kanjista on mahdollisuuksien mukaan annettu viisi esimerkkisanaa (7). Esimerkkisana on kirjoitettu myös kanamerkein siten, että *on*-lukutapa on merkitty katakanoin ja *kun*-lukutapa hiraganoin (8).

Kun- ja *on*-lukutavat on erotettu myös latinalaisin kirjaimin kirjoitetussa sarakkeessa (9) siten, että *on*-lukutapa on kirjoitettu isoin latinalaisin painokirjaimin ja *kun*-lukutapa pienin latinalaisin painokirjaimin. Hiraganoilla kirjoitettavat tavut on translitteroinnissa pantu selvyuden vuoksi kaarisulkeisiin. Translitteroidussa sarakkeessa (joissakin tapauksissa suomenkielisessä sarakkeessa hakusanan korvaavan aaltoviivan jälkeen) on annettu japanin kielen partikkeli, verbi tm. sana joka kanjiyhdistelmään liitettyinä vastaa suomenkielistä käännöstä.

Myös erisnimiä on otettu mukaan, vaikka nimien ääntäminen poikkeaa usein tässä kirjassa annetuista ääntämyksistä. Niiden ja muiden eroavien lukutapojen kohdalla sanan jälkeen on lisätty asteriski (*). Samalla sanalla saattaa olla kaksikin lukutapaa. Tähän kirjaan on valittu niistä vain toinen.

Luettavuuden helpottamiseksi merkkiyhdistelmien translitterointi on toisinaan ositeltu. Kahden verbin välillä on käytetty tavuviivaa. Tavunloppuinen nasaali *n* on erotettu pisteellä, mikäli seuraava tavu alkaa vokaalilla tai *y*-alkuisella tavulla.

(10) Suomenkielisessä sarakkeessa merkitykseltään läheiset sanat on erotettu toisistaan pilkul- ja merkityseron ollessa suurempi, puolipisteellä. Kaarisulkeissa kursiivilla ovat

- a) lyhenteet (ks. sivu 27)
- b) määreet, jotka tavallisimmin esiintyvät ko. sanan yhteydessä
- c) selitteet.

Kaarisulkeissa ei-kursiivilla on sana tai ilmauksen osa, joka on vaihtoehtoinen välittömästi edellä olevalle osalle.

Hakasulkeissa on sana tai ilmauksen osa, joka voidaan jättää pois.

Joidenkin sanojen kohdalla on kiinnitetty erityinen huomio niiden kuvalliseen merkitykseen. Japaninkieliset, varsinkin Japanin kulttuuria koskevat sanat, joilla ei ole vastinetta omassa kielessämme, on jätetty kääntämättä ja niille on annettu selite.

Hakemistot:

- Kanjin piirtojen lukumäärän mukaan
- Kanjin tunnisteiden mukaan
- Kanjin lukutavan mukaan

Tähän kirjaan kanjit on koottu tunnisteittain. Saman tunnisteiden sisältävät kanjit ovat piirtojen lukumäärän mukaisessa järjestyksessä. Kanjien tunnisteet on määritelty merkkien nykyisen muodon pohjalta ja käyttäjän kannalta mahdollisimman helposti hahmotettaviksi. Niiden järjestys pohjautuu suurimmalta osalta historialliseen tunnistetaulukkoon (ks. sivu 23). Tämän kirjan käytössä tarvittavat kanjien tunnisteet ja niiden variantit löytyvät kanjisanastoa edeltävästä taulukosta. Yksiselitteistä kanjien luokittelutapaa ei ole. Hakemisen helpottamiseksi sama kanji on voitu antaa useammassa kohdassa. Myös sivuille 747, 799 ja 884 kootuista luetteloista saattaa olla apua kanjin etsinnässä.

JAPANIN KIELEN KIRJOITUSMERKIT

1. Kanamerkit (foneettiset tavumerkit)

A. Hiraganat

あ a	い i	う u	え e	お o
か ka	き ki	く ku	け ke	こ ko
さ sa	し shi	す su	せ se	そ so
た ta	ち chi	つ tsu	て te	と to
な na	に ni	ぬ nu	ね ne	の no
は ha	ひ hi	ふ fu	へ he	ほ ho
ま ma	み mi	む mu	め me	も mo
や ya		ゆ yu		よ yo
ら ra	り ri	る ru	れ re	ろ ro
わ wa		を o		ん n

が ga	ぎ gi	ぐ gu	げ ge	ご go
ざ za	じ ji	ず zu	ぜ ze	ぞ zo
だ da	ぢ ji	づ zu	で de	ど do
ば ba	び bi	ぶ bu	べ be	ぼ bo
ぱ pa	ぴ pi	ぷ pu	ぺ pe	ぽ po

きゃ kya		きゅ kyū		きょ kyō
しゃ sha		しゅ shū		しょ sho
ちゃ cha		ちゅ chū		ちょ cho
にゃ nya		にゅ nyū		にょ nyō
ひゃ hya		ひゅ hyū		ひょ hyō
みゃ mya		みゅ myū		みょ myō
りゃ rya		りゅ ryū		りょ ryō

ぎゃ gya		ぎゅ gyū		ぎょ gyō
じゃ ja		じゅ ju		じょ jo
びゃ bya		びゅ byū		びょ byō
ぴゃ pya		ぴゅ pyū		ぴょ pyō

B. Katakana

ア a	イ i	ウ u	エ e	オ o
カ ka	キ ki	ク ku	ケ ke	コ ko
サ sa	シ shi	ス su	セ se	ソ so
タ ta	チ chi	ツ tsu	テ te	ト to
ナ na	ニ ni	ヌ nu	ネ ne	ノ no
ハ ha	ヒ hi	フ fu	ヘ he	ホ ho
マ ma	ミ mi	ム mu	メ me	モ mo
ヤ ya		ユ yu		ヨ yo
ラ ra	リ ri	ル ru	レ re	ロ ro
ワ wa				ン n

ガ ga	ギ gi	グ gu	ゲ ge	ゴ go
ザ za	ジ ji	ズ zu	ゼ ze	ゾ zo
ダ da	ヂ ji	ヅ zu	デ de	ド do
バ ba	ビ bi	ブ bu	ベ be	ボ bo
パ pa	ピ pi	プ pu	ペ pe	ポ po

キャ kya		キュ kyu		キョ kyo
シャ sha		シュ shu		ショ sho
チャ cha		チュ chu		チョ cho
ニャ nya		ニュ nyu		ニョ nyo
ヒャ hya		ヒュ hyu		ヒョ hyo
ミャ mya		ミュ myu		ミョ myo
リャ rya		リュ ryu		リョ ryo

ギャ gya		ギュ gyu		ギョ gyo
ジャ ja		ジュ ju		ジョ jo
ビャ bya		ビュ byu		ビョ byo
ピャ pya		ピュ pyu		ピョ pyo

Japanin kielestä puuttuvien äänteiden translitterointiin käytetään erilaisia katakana-yhdistelmiä, esim. ve ヱエ, ti ティ

Hiraganojen kirjoitussääntöjä:

1. じ ja ぢ ääntyvät molemmat *ji*. Tavallisesti kirjoitetaan じ (おじ *oji*).
ぢ-merkkiä käytetään ち-tavun jälkeen (ちぢむ *chijimu*) ja merkkiyhdistelmissä, joissa toisen komponentin alkava ち on soinnillistettu (ちかぢか *chikajika*).
2. ず ja づ ääntyvät molemmat *zu*. Tavallisesti kirjoitetaan ず (みず *mizu*).
づ-merkkiä käytetään つ-tavun jälkeen (つづける *tsuzukeru*) ja merkkiyhdistelmissä, joissa toisen komponentin alkava つ on soinnillistettu (ちからづよい *chikarazuyoi*).
3. お pidentyy lisäämällä う (もう *moo*). Klassisen kielen vaikutuksesta joissakin japanilaisperäisissä sanoissa お pidentyy lisäämällä お (おおきい *ookii*).
4. Konsonanttia edeltävä pieni つ ilmaisee geminaattaa (もつと *motto*).
5. Topiikkipartikkeli は translitteroidaan wa.
6. Objektipartikkeli を translitteroidaan o.
7. Tulosijaa ilmaiseva partikkeli へ translitteroidaan e.

Katakanojen kirjoitussääntöjä:

Hiraganojen kirjoitussäännöt (1–4) koskevat myös katakanoja lukuun ottamatta vierasperäisten sanojen pitkää vokaalia, joka ilmaistaan pidennetyllä viivalla: コーヒー *koohii* (kahvi).

Katakanoilla kirjoitetaan:

1. vierasperäiset, varsinkin englannin kielestä lainatut sanat: バス (*basu*) bussi.
Huom. Kiinalaisia lainasanoja (*kango*) ei pidetä japanin kielessä vierasperäisinä sanoina. Katakanasanoissa pyritään jäljittelemään mahdollisimman tarkasti alkuperäistä ääntämystä. Usein kuitenkin japanin äännejärjestelmä asettaa sille rajoituksia:
チケット (*chiketto*) lippu.
Myös variantteja esiintyy.
2. vierasmaalaiset erisnimet (poikkeuksena kiinalaiset ja korealaiset nimet, jotka kirjoitetaan useimmiten kanjimerkein): アメリカ (*Amerika*) Amerikka.
3. kasvien ja eläinten nimet, varsinkin tieteellisessä kontekstissa: イヌ (*inu*) koira.
4. Kirjoittaja voi turvautua katakanoihin halutessaan »tuottaa» tekstissä tiettyjä ääniä tai sanoja. Tällaisia ovat esim. onomatopoeettiset ilmaisut, huudahdukset, slangi- ja murre sanat yms.: オヤ (*oya*) oi!, ai!
5. Katakanoja voidaan käyttää kanjien ja hiraganojen tilalla erityisyhteyksissä, esim. muistiinpanoissa, erilaisissa merkinnöissä, sähkeissä jne.
6. Katakanojen avulla voidaan korostaa tiettyä sanaa tai lausetta, esimerkiksi mainoksissa ja julisteissa (vrt. omassa kirjoituksessamme kursiivi tai vastaava kirjasintyyli).
7. Japanin kielen oppikirjoissa ja kanjisanakirjoissa kanjin *on*-lukupata on tapana merkitä katakanoin: ガク学
8. Katakanoja käytetään tekstissä tarpeen vaatiessa petiittikokoisina kanjin vieressä (t. ylä- t. alapuolella) selventämään sanamerkin ääntämystä (*furigana*): 日本人
ニホンジン

Toisen maailmansodan päättymiseen asti Japanin kouluissa opetettiin katakanat ennen hiraganoja.

2. Kanjimerkit (kiinalaisperäiset ideogrammaattiset sanamerkit)

Kanjimerkit voidaan jakaa pääpiirteittäin seuraaviin kategorioihin:

1. Yksinkertaiset merkit

a) Piktogrammit

Ne ovat yksinkertaisia kuvia arkielämän esineistä tai ilmiöistä:

山 (vuori)

木 (puu)

b) Ideogrammit

Ne ovat yksinkertaisia symboleja abstrakteista käsitteistä:

一 (yksi)

上 (yläpuoli)

下 (alapuoli)

2. Yhdistetyt merkit

Ne on saatu aikaan

a) yhdistämällä kaksi tai useampi yksinkertainen kanjimerkki:

林 (木 + 木 puu + puu = metsikkö)

信 (人 + 言 ihminen + sana = luottamus)

b) yhdistämällä tunniste ja foneettinen komponentti.

Tunniste ilmaisee merkin tarkoituksen ja foneettinen komponentti sen *on-*ääntämyksen:

銅 jonka tunnisteena on 金 (metalli) ja foneettisena komponenttina 同 DOO.

Kyseinen kanji merkitsee kuparia ja ääntyy DOO.

Valtaosa kanjeista (n. 90 prosenttia) kuuluu tähän kategoriaan. Niissä toistuvat samat komponentit. Itse asiassa olemassa olevat 50 000 kiinalaista kirjoitusmerkkiä koostuvat vain noin 250 komponentista.

Vaikka tässä teoksessa ei puututa kalligrafian traditioon ja sen moninaiisiin sääntöihin, kirjan käyttäjä tarkastelkoon huolellisesti kunkin kanjin piirtotapaa. Kanjin piirtomäärän laskeminen – ja sen kautta kanjin etsiminen sanakirjasta – ei ole helppoa, jos ei tunne merkin muodostavien piirtojen piirtojärjestystä. Oikeaoppisesti sivelletty kanji on sitä paitsi harmoninen, elävä ja esteettisesti puhutteleva.

KANJI- JA KANAMERKKIEN KÄYTÖSTÄ

1. a) Japanin omaperäinen substantiivi tai muu sen kaltainen taipumaton sana voidaan kirjoittaa foneettisin hiraganamerkein:

やま (*yama*) vuori
わたし (*watakushi*) minä

tai samamerkityksisellä kiinalaisperäisellä sanamerkillä:

山
私

Sama sääntö koskee japanilaisperäisiä yhdyssanoja:

やまみち (*yamamichi*) vuoristotie, vuoristopolku

tai

山道

Mikäli yhdyssanassa sekoittuvat *kun-* ja *on-*lukutavat, sana kirjoitetaan yleensä kanji-merkein:

仕事 (*SHIgoto*) työ

- b) Kiinalaisten lainasanojen (*kango*) kohdalla kanjimerkkien käyttö on pakollista:

本 (*HON*) kirja
旅行 (*RYOKOO*) matka

(Poikkeuksena alakoulun oppikirjat, joissa vaikeimmat kanjimerkit on väliaikaisesti korvattu hiraganoilla.)

- c) Maantieteelliset japanilaiset, kiinalaiset ja korealaiset nimet kirjoitetaan kanjimerkein. Toisinaan niihin voi liittyä kanamerkki. Sama koskee yleisesti henkilöitä:

名古屋 Nagoya
江ノ島 Enoshima

2. a) Taipuvat adjektiivit, ts. japanilaista alkuperää olevat adjektiivit, voidaan kirjoittaa kokonaisuudessaan hiraganamerkein:

しろい (*shiroi*) valkoinen

Käytännössä ne kuitenkin kirjoitetaan samamerkityksisellä kanjimerkillä, johon liitetään taivutusta ilmaiseva[t] hiragana[t] (*okurigana*):

白い

Sekaannusten välttämiseksi tai historiallisista syistä myös osa kantasanasta voidaan kirjoittaa hiraganoin:

小さい (*chiisai*) pieni

- b) Japanilaista alkuperää olevat verbit voidaan kirjoittaa kokonaisuudessaan hiraganoin:

いく (*iku*) mennä

Käytännössä ne kuitenkin kirjoitetaan samamerkityksisellä kanjimerkillä, johon liitetään hiraganakirjoituksella se osa, joka verbiä taivuttaessa kokee muutoksia (joskus myös sitä edeltäviä tavuja); samoin liitetään tarvittava(t) suffiksi(t):

行く
行きます

Huom. 1: Kiinalaisperäinen nominelementti kirjoitetaan luonnollisesti kanjimerkein:

結婚する (*KEKKON suru*) mennä naimisiin
禁じる (*KINjiru*) kieltää

Japaninkielistä tekstiä ei voi lukea tuntematta kanjimerkkejä. Sanoja ei myöskään löydä aakkostetusta sanakirjasta, ellei tiedä, miten kanjimerkit ääntyvät. Japania opiskeleva huomaa tarvitsevansa merkkien tuntemusta heti opintojensa alkuvaiheessa – opetellaanhan muitakin kieliä niiden omalla oikeinkirjoituksella.

Suuri kanjikirja ilmestyy nyt laajennettuna ja tarkistettuna. Kirjan toiseen painokseen on koottu vuonna 2010 Japanissa voimaan astuneen uudistuksen mukaiset 2136 kanjimerkkiä ja niiden lähes 4400 lukutapaa, joiden tuntemus riittää tavallisten tekstien lukemiseen. Kanjimerkkien käyttöä havainnollistavia esimerkkisanoja on runsaat 10 000.

Kirja on välttämätön apuväline japanin kieltä opiskeleville ja Japanin kulttuurista kiinnostuneille.

Kirjan kannet
Anna-Maija Aarras

ISBN 978-952-80-5639-3

9 789528 056393